

ZWARTBOEK

GROND

ROEREN

**10 Cases & overwegingen over schade
aan kabels en leidingen door graafwerk**

**MKB
INFRA**
BRANCHEORGANISATIE

Inhoud

Voorwoord	pag. 2
Tien schadecases uit de grondroerderspraktijk	pag. 5
Conclusies	pag. 16
Aanbevelingen	pag. 17
Literatuurlijst en dankwoord	pag. 18

Voorwoord

Schade aan ondergrondse netwerken van kabels en leidingen is hinderlijk, wekt irritatie, kost geld en kan buitengewoon gevaarlijk zijn. Niet alleen de direct betrokken partijen hebben daar last van, maar ook derden en in sommige gevallen zelfs hele wijken en stadsdelen. Het vervelende is – en dat weten alle betrokkenen – dat volledige uitbanning van het risico op schade niet mogelijk is. Het risico neemt zelfs toe, doordat de ondergrondse netwerken nog steeds in aantal en verscheidenheid groeien en daardoor neemt ook de dichtheid toe. Met name in stedelijke gebieden ligt er onder de grond een concentratie aan kabels en leidingen, waarvan je ook nog eens kunt zeggen dat deze steeds belangrijker worden voor het goed functioneren van samenleving en economie.

Dus elk initiatief dat het risico op schade kan beperken, is van harte welkom. **De infra-ondernemers uit het midden- en kleinbedrijf dragen hun steentje bij door zorgvuldig en volgens de CROW-richtlijn Zorgvuldig graafproces, publicatie 250, te werk te gaan, als ze de grond roeren.** En nu, door deze publicatie, willen ze via hun branchevereniging MKB Infra gezamenlijk stelling nemen door een tiental praktijkcases te presenteren, die exemplarisch zijn voor vele honderden soortgelijke verklaringen van ondernemers. Op basis van deze cases en gesprekken met betrokken organisaties als CROW en Agentschap Telecom zijn enkele aanbevelingen geformuleerd vanuit een perspectief, dat volgens MKB Infra tot heden onderbelicht is gebleven. Deze lacune behoeft aanvulling, menen de infra-ondernemers uit de achterban van de brancheorganisatie. Vandaar deze brochure. **Want door kennis en erkenning van ervaringen uit de grondroerderspraktijk kan beleid en wetgeving (WION) aan effectiviteit winnen.**

De ondernemers die aan het woord komen, willen met hun verhaal dus een bijdrage leveren aan een effectiever handhavingsbeleid en daardoor aan de vermindering van schaderisico's bij graafwerkzaamheden. Daarbij betrachten ze een open houding en spreken vrijuit in de wetenschap dat alleen op deze wijze hun bijdrage leidt tot het gewenste resultaat.

De grootste ergernis van de ondernemers betreft de presumptie, dat de grondroerder in geval van schade voor schuldig gehouden wordt, totdat hijzelf het tegendeel kan aantonen. Hierdoor is hij genooddaakt bij schade door grondroering tal van administratieve maatregelen te nemen, waardoor hij adequaat kan reageren als de rekening van de schade ten onrechte dan wel terecht bij hem op de deurmat valt.

Het lijkt zelfs raadzaam te anticiperen op eventuele schade. Dat wil zeggen: alle handelingen – zoals proefsleuven graven, de KLIC-melding verzorgen en het raadplegen van de toegezonden kaarten – zorgvuldig documenteren om aan te kunnen tonen dat je aan de wet- en regelgeving hebt voldaan. Hierdoor ontstaan extra kosten voor middelen en manuren die nergens verhaald kunnen worden. Om nog maar te zwijgen over de tijd en de kosten die je kwijt bent bij een eventuele rechtsgang. **De grondroerder wordt dus in alle gevallen gestraft; ook als hij kan aantonen dat hij op basis van verstrekte gegevens onmogelijk verantwoordelijk kan worden gesteld voor de schade.** Een misstand, meent MKB Infra.

MKB Infra vindt een stevig en rechtvaardig handhavingsbeleid een goede zaak. **Wie zich niet aan de regels houdt, behoort daarvan de consequenties te dragen. Dat dient te gelden voor alle betrokken partijen.** Maar één ding moge duidelijk zijn: men kan de grondroerder niet aanrekenen, waar hij part noch deel aan heeft. Als oude leidingen niet op de tekening staan, als leidingen plaatselijk veel dichter onder het maaiveld liggen dan voorgeschreven, als kabels of leidingen in een slechte staat verkeren waardoor ze bij de geringste aanraking uit elkaar vallen, als de jongste gegevens over de ondergrondse infrastructuur nog niet verwerkt zijn in de tekeningen die via klic gedownload worden, als... enzovoort, dan kan men dat de grondroerder niet aanrekenen. Onder het voorbehoud natuurlijk, dat hij voldaan heeft aan alle verplichtingen de voorvloeien uit vigerende wet- en regelgeving.

MKB Infra signaleert op grond van een aantal observaties de (onbewuste) instandhouding van een hardnekkig vooroordeel ten aanzien van de grondroerders, als zou deze groep massaal regels overtreden. **De ondernemers uit de achterban van MKB Infra herkennen zich niet in dit beeld en nemen afstand van ondernemers die zich menen te kunnen onttrekken aan wet- en regelgeving.** De cases tonen een veel genuanceerder beeld over het ontstaan van schades, dan de heersende visie, waarin grondroerders de zwartepiet krijgen toegespeeld. Onderstaand een tweetal observaties.

1

Het vooroordeel is terug te vinden in de gang van zaken rond de invoering van de WION.

De WION is er gekomen nadat het kabinet in 2004 had vastgesteld, dat zelfregulering (vanaf 1987) door de markt – met ondermeer het klic-systeem – was uitgelopen op een fiasco. Na een beleidsnotitie van de minister van EZ is de Grondroerdersregeling (WION) bij de Tweede Kamer der Staten-Generaal ingediend en op 1 juli 2008 ingevoerd. De wet trad per 1 januari 2010 volledig in werking.

Het besluit is toen mede genomen op basis van cijfers over ondermeer het aantal schadegevallen en de aard en oorzaak hiervan, die door onderzoeksbureaus waren aangeleverd. Een student bedrijfskunde van de Erasmusuniversiteit in Rotterdam heeft de onderzoeken tegen het licht gehouden en geconstateerd dat de gepresenteerde cijfers enorm afwijken van de feitelijke cijfers. Hierdoor is ten onrechte het beeld ontstaan dat grondroerders op grote schaal de afgesproken regels niet zouden respecteren. De minister heeft, nadat hierover kamervragen waren gesteld, in haar verweer tegen de aantijgingen uit de scriptie, aangegeven dat het cijfermateriaal voor een belangrijk deel inderdaad gebaseerd was op aannames. Dit stond ook vermeld in de onderzoeken. De cijfers waren volgens haar echter niet doorslaggevend voor het besluit destijds; dat was vooral genomen doordat de betrokken instellingen en marktpartijen zelf aandrongen op wetgeving. Het feit dat de Tweede Kamer verkeerd was voorgelicht, werd stellig van de hand gewezen.

Helaas heeft de minister verzuimd het geschonden blazoën van de grondroerders te zuiveren, waardoor het beeld dat grondroerders zich op grote schaal niet hebben gehouden aan de afspraken, is blijven voortwoekeren.

2

Het tweede voorbeeld is te vinden in de 'Staat van de Ether update 2011', een uitgave van Agentschap Telecom. Daar staat op pagina 19 het volgende voorbeeld van wat er zoal mis kan gaan door graafwerkzaamheden:

Zaterdag, 5 februari 2011. Een medewerker van een aannemer meldt om 10 uur aan de bewoonster dat de gasleiding was beschadigd en dat dit hersteld zou worden. De volgende dag ruikt ze een gaslucht en neemt ze contact op met de netbeheerder. Na het opgraven blijkt dat er een glimmende koppeling lekt, een soort koppeling die de netbeheerder zelf nooit toepast. De netbeheerder constateert dat de aannemer de veroorzaakte schade aan het gasnet zelf en ondeskundig heeft gerepareerd. De schade is niet gemeld bij de netbeheerder, hiermee is de WION overtreden.

Van alle voorbeelden die er gegeven hadden kunnen worden, kiest men er eentje die het vooroordeel *good guy/bad guy* bevestigt. Maar geen enkele van de georganiseerde ondernemers zal zich daarin herkennen. Sterker nog: hij kan zich er niet eens in herkennen, want elke infra-ondernemer die zichzelf serieus neemt, zal schade aan een gasleiding niet aan de bewoonster melden, maar bij het kadaster, zoals het hoort. Degene die hier in gebreke gebleven is, is de opdrachtgever (gemeente?) die een kennelijk niet-gekwalificeerde aannemer inschakelt.

De netbeheerders organiseren samen met de infra-ondernemingen uit het segment grootbedrijf een *roadshow 'Licence to dig'* om gww-aannemers te vertellen, hoe ze moeten werken volgens de richtlijnen. Op zich een nobel streven en ondernemers uit de achterban zien de show als een gelegenheid om hun werknemers voor de

zoveelste keer te laten weten hoe ze moeten werken. **MKB Infra ziet, gelet op het voorbeeld uit de brochure van Agentschap Telecom, ook wel iets in een roadshow maar dan aangepast voor opdrachtgevers.**

Tot slot. Deze brochure wil een aanzet geven voor een gesprek dat leidt tot meer openheid en onderling vertrouwen tussen de partijen die direct of wat meer op afstand betrokken zijn bij het voorkomen van schade aan ondergrondse infrastructuur als de grond geroerd wordt. MKB Infra meent dit doel dichterbij te brengen door een zo compleet mogelijk beeld te geven van de praktijk, zoals die door haar leden ervaren wordt. Uiteindelijk – aldus de stellige overtuiging van de branchevereniging – zal die open attitude een bijdrage leveren aan een effectiever handhavingsbeleid en aan een lager risico op schade bij grondroering.

Tien schadecases uit de grondroerderspraktijk

Case 1

“Direct nadat we een elektriciteitskabel voor een huisaansluiting raakten, hebben we dat doorgegeven aan het meldpunt voor kabelschade. Dat was acht uur ‘s morgens. Toch bleven de bewoners klagen over onder meer ontdooiende vriezers. Pas om drie ‘s middags bleek de betreffende netbeheerder tijd vrij te kunnen maken voor reparatie. ‘s Avonds echter kwamen er opnieuw klachten over rokende stopcontacten en schade aan elektrische apparatuur. Kennelijk was er iets misgegaan met de reparatie. Uiteraard werden wij voor alle schade aansprakelijk gesteld.

Maar dat vonden we toch wat kort door de bocht. Want ruim voor aanvang van het werk hebben wij, zoals we dat gewend zijn, een volledige en gedetailleerde klic-melding gedaan met het verzoek om alle voorhanden gegevens over de huisaansluitingen van gas en elektra voor aanvang van het werk toe te sturen. We hebben zelfs aangegeven om welke adressen het ons te doen was.

De netbeheerder zegt in een reactie op vragen die we na aansprakelijkstelling hebben gesteld, simpelweg dat hij volgens de WION niet verplicht is gegevens over huisaansluiting te verstrekken. Ik vind dat buitengewoon merkwaardig. Je wilt toch gezamenlijk de schade zoveel mogelijk beperken?! Natuurlijk kan het voorkomen dat je de gegevens niet hebt. Maar, zeg dat dan.

Overigens is gebleken dat de gegevens wél voorhanden waren. Want later hebben we – als mosterd na de maaltijd – de gewenste informatie over de opgegeven adressen voor een deel wel ontvangen.

De directievoerende partij heeft samen met ons vastgesteld dat er voorzichtig gegraven is conform de richtlijnen, inclusief voorsteken. Helaas konden we niet overal voorsteken doordat een deel van de kabels in de puinfundering van de weg bleek te liggen.

Verder lagen de leidingen op vele plaatsen slechts dertig centimeter onder het maaiveld en was de kwaliteit soms zo slecht, dat de mantel eraf viel louter door het graafwerk. Er is zelfs een storingsklacht binnengekomen, nadat we alleen nog maar het asfalt hadden verwijderd. Een indicatie over de buitengewoon slechte staat waarin de kabels en leidingen verkeerden. Wie kwaadwillend denkt, zou kunnen suggereren dat de netbeheerder de kosten voor de kabelsanering op het bordje van de grondroerder wilde schuiven door de gegevens omtrent de huisaansluitingen moedwillig achter te houden. Zover wil ik echter niet gaan.”

“Waarom verstrekte de netbeheerder de gegevens over de huisaansluitingen niet tijdig?”

Case 2

“We zijn bezig in een nieuwbouwwijk waar we een weg aanleggen. De piketten moeten geslagen worden. Eén van de piketpalen raakt een glasvezelkabel. Vervelende schade waarvoor netbeheerder Ziggo natuurlijk bij ons aan de deur klopt. Wij constateren, dat de kabel ligt op de plek en de diepte, waarop hij hoort te liggen. Dat is dus geen punt. Wij, van onze zijde, hebben proefsleuven gegraven en ook nog eens kabelzoekapparatuur ingezet. Het lijkt dus onmogelijk dat een kabel geraakt wordt. En toch gebeurt het.

Wat blijkt? De kabel ligt niet in een mantelbuis, terwijl deze – nota bene – onder het asfalt komt te liggen. Mij is onbekend of de netbeheerder hier een regel overtreedt, maar je kunt op zijn minst zeggen, dat de beheerder laakbaar en onachtzaam gedrag te verwijten valt. Ik vind het onbegrijpelijk, dat een beheerder zo’n belangrijke kabel onbeschermd in de grond legt in een omgeving die moeilijk bereikbaar is en die blootstaat aan een zekere dynamiek. Het zou toch in de lijn der verwachting liggen, dat de beheerder dergelijke kabels voorziet van een beschermde mantel. Eigenlijk zouden daarover richtlijnen moeten komen, als die nog niet bestaan.”

“Wie een belangrijke kabel in een schadegevoelige omgeving niet in een mantelbuis legt, vraagt om problemen”

Case 3

“Recentelijk beschadigden we bij het uitgraven van een riool een elektriciteitskabel die niet op de klic-tekening stond. Zoals we hadden verwacht stelde een monteur van de netbeheerder vast dat het niet onze schuld was. Dan ben je er vanaf, zou je denken.

Niet dus, we werden toch aansprakelijk gesteld. Er begint een getouwtrek met de juridische afdeling van de netbeheerder, Liander in dit geval. Ze voerden als argument aan, dat wij geen tekeningen van de huisaansluiting hadden opgevraagd. Een vreemd argument, omdat de geraakte kabel geen huisaansluiting betrof. Pure bluf dus van die juridische afdeling. Ik hield mijn rug recht en op een gegeven moment stond er een incassobureau voor de deur.

Zo'n incassobureau koopt de vordering en heeft er alle belang bij om die centen te innen. Ze voerden de druk dus flink op. Ik vertikte te betalen en uiteindelijk heb ik een bericht gekregen, dat ze het er maar bij laten, omdat het onduidelijk is of het nou wel of niet om een huisaansluiting gaat.

Je bent dan al snel geneigd te zeggen: eindelijk, gerechtigheid. Gelukkig hoeven we niet te betalen. Inmiddels was ik er echter heel wat uurtjes zoet mee geweest. Ik moest expertise inkopen om mijn verhaal te onderbouwen en had administratie-, storings-, behandelings- en archiefkosten gemaakt. Dat liep op tot een paar duizend euro. Die rekening heb ik naar Liander gestuurd, maar daar heb ik tot op heden geen reactie op gekregen.

Ook uit andere ervaringen kan ik zeggen dat Liander de aannemer altijd aansprakelijk stelt, zelfs als de redenen ongegrond zijn. In dit geval zei nota bene hun eigen monteur dat wij er niets aan konden doen, maar de juridische afdeling blijkt voor geen rede vatbaar en werkt je op elk mogelijke manieren tegen. Ik heb bijvoorbeeld, ondanks vele verzoeken daartoe, nooit een kopie van het storingsrapport gekregen.

Vroeger ging ik eens in de zoveel tijd met iemand van Liander om tafel zitten, met de stapels schadedossiers tussen ons in. Dat bespraken we dan en kwam er een bedrag uit waar we ons beiden in konden vinden. Als je redelijk bent en van beide kanten water bij de wijn doet, kom je er meestal wel uit.

Ook nu had ik al aan Liander voorgesteld om alles uit te spreken. Face to face praat je wat makkelijker dan via de mail. Zij wilden dat niet, omdat dat 'niet van deze tijd' is. Tegenwoordig moet alles klaarblijkelijk via juridische afdelingen. Dat legt een enorm beslag op tijd en energie, teveel voor de gemiddelde mkb-aannemer in de infra. Zeker in deze tijd.”

“Uiteindelijk gelijk gekregen. Maar intussen heb ik wel hoge kosten gemaakt om dat gelijk te krijgen”

Case 4

“De wet Grondroedersregeling werkt in de praktijk niet zo goed als op papier wordt beloofd. Dit merk je ook in het KLO. Leidingbeheerders komen niet opdagen of verstrekken onvolledige informatie. En dat terwijl de communicatie met de leidingbeheerder juist zo cruciaal is.

Van ons wordt gevraagd om bij het vinden van een nieuwe kabel de werkzaamheden stil te leggen en gelijk de netbeheerder te bellen. Dat is logisch. Maar ik wil dan wel zwart op wit hebben wat het precieze traject wordt. Binnen hoeveel uur is die netbeheerder ter plaatse en wie betaalt de stagnatiekosten? Daarover hebben we nog nooit iets op papier gekregen. Ik wil graag iets afspreken, maar dan moet het nutsbedrijf ook mee willen werken.

We doen veel rioleringswerk in de binnenstad van Den Haag en lopen daardoor een relatief groot risico om kabels en leidingen te raken. Bij schades tot een paar honderd euro ben ik snel geneigd te betalen. Dan behoed je jezelf voor een hoop juridische rompslomp.

Sommige schadeclaims zijn echter zo onrechtvaardig, dat ik uit principe geen eieren voor mijn geld wil kiezen. Netbeheerders geven over het algemeen geen meter toe, waardoor het regelmatig uitdraait op een geschil dat uitgevochten moet worden voor het hekje van de kantonrechter.

De meest recente zaak hebben we toevallig gewonnen. We kregen achthonderd euro stagnatiekosten terug omdat we een kabel raakten die vier meter afweek van wat op de klic-tekening was aangegeven. Dat deze zaak goed voor ons afliep, is eigenlijk een gelukje, want een andere rechter kan een week later totaal anders beslissen. De gemiddelde kantonrechter heeft – met alle respect – niet zoveel verstand van kabels en leidingen. Die kijkt naar de regeltjes, in plaats van naar de situatie.

Een gevolg van de huidige gang van zaken is, dat je tijdens de werkzaamheden al zorgt dat je voorbereid bent op een eventueel proces. Je weet dat je vaak onterecht aansprakelijk wordt gesteld en daarop ga je anticiperen. Onze monteurs hebben dus altijd een fototoestel bij zich, om foto's te maken, dat later kan dienen als potentieel bewijsmateriaal. En als er een monteur van een leidingbeheerder langskomt, zorg ik dat er altijd een paar mensen bijstaan voor eventuele latere getuigenverklaringen.

Dat het systeem dit soort achterdochtigheid veroorzaakt, is jammer. We kunnen helaas niet anders, want die voorzorgsmaatregelen schelen veel geld. Eén van de claims is bijvoorbeeld gehalveerd, omdat er op ons fotomateriaal al duidelijk de slechte staat van een gasleiding te zien was, voordat we hem geraakt hadden. Als we dat niet hadden kunnen aantonen, dan zouden we volledig voor de nieuwe gasleiding op moeten draaien.

Natuurlijk geef ik nu alleen mijn kant van het verhaal. Ik wil ook best de hand in eigen boezem steken. We kunnen als aannemers soms best wat voorzichtiger te werk gaan. Toch vind ik, dat met name de netbeheerders binnen de huidige praktijk hun rol eens tegen het licht moeten houden. Ze willen geen procédé afspreken als je een klic melding doet. Daardoor is het maar afwachten wanneer ze op komen dagen.”

“Na schade wil ik graag weten: binnen hoeveel uur is die netbeheerder ter plaatse om de schade te herstellen en wie betaalt de stagnatiekosten?”

Case 5

“De zaak die ik wil aandragen, loopt nog steeds. In het kort: we raakten een gasleiding tijdens het slaan van damwanden en daarbij ontstond een vonk. Het gevolg was dat één van onze hijskranen volledig uitbrandde.

De advocaten van netbeheerder Enexis beweren, dat hun werknemers de piketpaaltjes correct de grond in hebben geslagen en dat wij de paaltjes zouden hebben verplaatst. Een bewering die volledig uit de lucht is gegrepen. Ook onze opdrachtgever wil getuigen, dat we piketpaaltjes onaangetast hebben gelaten.

We zijn nu dus keihard aan het procederen, samen met de verzekeraar en de opdrachtgever. Enexis heeft ons al een compromis aangeboden, maar we willen graag alles vergoed hebben.

Hoewel de kaarten eigenlijk heel duidelijk liggen, heb ik er toch een hard hoofd over in of wij ons gelijk gaan halen. Mijn ervaring is dat rechters vaak niet goed kunnen inschatten, wat er op een bouwplaats aan de hand is. Ook nu heeft de rechter een comparitie voorgesteld, wat betekent dat hij erop aandringt dat we tot een vergelijk komen. Onbegrijpelijk, want volgens mij zou hij gewoon vonnis kunnen wijzen aan de hand van de schriftelijke stukken.

Of zo’n houding van een rechter voortkomt uit onkunde of door de hoge druk om een zaak snel af te handelen, weet ik niet. Ik vermoed echter, dat de rechter het inhuren van een expert wil vermijden, omdat dat de procesgang zou kunnen vertragen. Ik denk dus, dat hij met die comparitie een ordinaire shortcut voorstelt, die geen recht doet aan de situatie. Met andere woorden: ik zou er verstandig aan doen mijn knopen te tellen als Enexis met een schikkingsvoorstel komt. Maar daar ga ik dus niet op in. Als ik de gemaakte kosten niet voor honderd procent vergoed krijg, ga ik in hoger beroep.

Normaliter doe ik altijd mijn best om er in goed overleg uit te komen met een opdrachtgever of netbeheerder. Al wordt dat tegenwoordig steeds lastiger. Na de bouwfraude is iedereen terughoudend geworden ten aanzien van onderlinge afspraken. Gevolg daarvan is, dat de Raad van Arbitrage voor de Bouw (RvA) en de rechtbanken enorm worden belast met allerhande, vaak onbenullige zaken.

De meeste rompslomp komt door de houding van de netbeheerders. Hoe onrechtvaardig het ook is, ze zullen de aannemer altijd verantwoordelijk houden voor kabel- of leidingschade. Zolang er geen duidelijkere regels gelden voor aansprakelijkheid zal deze negatieve spiraal voortduren.”

“Mijn ervaring is dat rechters vaak niet goed kunnen inschatten, wat er op een bouwplaats aan de hand is”

Case 6

“In de proefsleuven vonden we alles wat op de klic-tekening stond. Het aantal kabels klopte, evenals de diameters. We gingen aan de slag en raakten toch een gasleiding. Wat bleek? We hadden een dikke kabel, die niet op de klic-tekening stond aangezien voor de gasleiding. De diameters van de kabel en de gasleiding waren toevallig allebei precies acht centimeter. De gasleiding zelf lag op een andere plek. Gelukkig kwam het waarschuwingsslint bij de werkzaamheden omhoog en stopten we voordat we de leiding lek raakte. We hadden al wel een aantal deuken gemaakt, waarvoor de Gasunie ons aansprakelijk stelde.

Dat hebben we toen aangevochten én gewonnen. We kregen alleen geen stagnatiekosten vergoed. Dan praat je over 18.000 euro, geen peanuts voor een mkb-ondernemer. Die kosten hebben we geprobeerd bij de Gasunie te claimen. Zij ontdekten echter, dat de kabel die op de klic-tekening ontbrak een interlokale kabel van KPN was. Dus klopten we voor de gemaakte stagnatiekosten aan bij KPN. Tot onze verbazing beweerde hun juridische afdeling dat de kabel wel op de klic stond. Wij hadden die tekeningen niet meer en vroegen ze opnieuw op. Wonder boven wonder stond de kabel er nog steeds niet op. De juridische afdeling van KPN had toen geen poot meer om op te staan.

Eigenlijk zeggen ze dus maar wat bij KPN, om de vordering af te wimpelen. Als mkb’er ben je dan geneigd het erbij te laten, omdat je het door gebrek aan tijd en geld al snel afziet van een gang naar de rechter.

We hebben in de loop der jaren geleerd hoe we ons kunnen wapenen in een juridische strijd. Het belangrijkste is om na een schade alles vast te leggen. Dit leerde ik toen we aansprakelijk werden gesteld voor schade aan kabels, die vlak onder de graszoden van een dijk lagen. Daardoor waren ze al in zeer slechte staat; ik overdrijf niet als ik zeg dat je de afdruk van de koeienpoten in de kabel kon zien. Het procederen duurde een aantal jaar en ondertussen was er door een dijkverzwaring drie meter dekking op de kabels gekomen. Er was niet meer te bewijzen dat de kabels eerst vijf centimeter diep lagen. Gevolg: wij moesten betalen.”

“De kabels lagen 5 tot 10 centimeter onder het maaiveld. Door een tussentijdse ophoging kon ik dat echter niet meer bewijzen”

Case 7

“We hebben vier rioolploegen met acht kranen die elke dag aan het werk zijn in verschillende binnensteden. We raken gemiddeld wel één kabel of leiding per dag. We zullen dus wel in de toptien staan van bedrijven die de meeste schades maken. Het schadebedrag loopt op tot meer dan een ton per jaar.

Je kunt dus zeggen dat onze reputatie niet voor ons spreekt. Al is dat kort door de bocht, omdat we een groter risico hebben om een kabel te raken dan een bedrijf dat niet zoveel in binnensteden werkt. Toch dikken de advocaten van netbeheerders die ‘reputatie’ maar al te graag aan. Zo wordt je afgeschilderd als een aannemer die het niet zo nauw neemt. Onze ervaring leert dat een rechter gevoelig is voor een verwijzing naar onze vermeende reputatie. Terwijl het absolute onzin is. We werken alleen in gebieden waar het risico beduidend hoger ligt dan elders.

Één van de laatste gasleidingen die we geraakt hebben, lag bij een huis in een situatie waarvan geen klic-tekening voorhanden was. We hadden overall netjes voorgestoken. Desondanks veroorzaakten we toch een deuk in die gasleiding. Van de Gasunie kregen we het verwijt, dat we eerder hadden moeten bellen, omdat er geen klic-tekening bestond. Leuk en aardig, maar als je belt, dan komen ze niet. Dat zullen ze voor de rechter nooit toegeven uiteraard. En daar ligt precies het probleem: bij de moeizame communicatie met de netbeheerders. Het is altijd onduidelijk hoelang het duurt voordat ze een monteur sturen.

Een ander voorbeeld: we moeten een riool aanleggen, die een asbest cement waterleiding kruist. Dat is materiaal dat snel breekt, als je het blootlegt. In dit geval gold dat zeker, omdat de leiding in zeer slechte staat verkeerde. De gemeente belooft ons de waterleiding zo snel mogelijk op te knappen, zodat wij verder kunnen met het riool. Daarvoor moet echter wel eerst de spanning gehaald worden van de tienduizend volt kabels, die op de waterleiding liggen.?

Ik heb nu twee voorbeelden genoemd van een werkproces dat – op zijn zachtst gezegd – niet vloeiend verliep en twee keer was het nutsbedrijf de probleemveroorzaker door nalatig en langzaam optreden. Daar moet echt iets aan veranderen.”

“Na vier weken heeft de energiemaatschappij eindelijk even tijd om de spanning eraf te halen. Stagnatie van een maand. Ik mag de kosten betalen”

Case 8

“Het klic-systeem is leuk bedacht, maar helaas schort er veel aan de praktische uitvoering. Het begint ermee dat de kwaliteit van de tekeningen ondermaats is. Soms ben je twintig meter met de hand aan het spitten, voordat je ziet dat de kabel die je bloot legt, is afgeknipt.

Het grootste probleem ligt bij de aansprakelijkheid als zo’n tekening niet klopt en daardoor schade ontstaat aan kabels of leidingen. Netbeheerders proberen van alles om aannemers aansprakelijk te stellen. Zelfs als de monteur van een netbeheerder constateert dat de oorzaak van de schade achterstallig onderhoud is, kan er een paar dagen later toch een aansprakelijkheidstelling in de brievenbus liggen.

Nutsbedrijven, netbeheerders en gemeenten profiteren van de huidige gang van zaken. Voordat we gaan graven, vragen we altijd of er binnenkort onderhoudswerkzaamheden plaatsvinden. Want als je een slecht onderhouden kabel raakt, dan mag je als aannemer voor de nieuwprijs opdraaien.

Het lijkt erop, dat die partijen de kosten zoveel mogelijk op ons proberen af te schuiven. Zo werden we aansprakelijk gesteld voor een stroomstoring, omdat er vocht was getrokken in een kabel die bij onze graafwerkzaamheden beschadigd zou zijn. Het is heel lastig na te gaan wanneer die kabel beschadigd was en we waren niet de enigen die daar gegraven hadden. Dat was voor gemeente een verwaarloosbaar detail en dus waren wij de pineut.”

“Als wij een slecht onderhouden kabel raken, kunnen we voor de nieuwprijs opdraaien”

Case 9

“Een waterleiding springt ondergronds, terwijl we op dat moment niet aan het werk waren. Hoe dat kan? We hadden ter plekke de bestrating gerooid. De leiding was zo oud dat hij door het wegvallen van het gewicht van de bestrating spontaan gesprongen was enige tijd, nadat wij er aan werk waren. Bovendien bleek later dat de waterdruk in de loop der tijd was verhoogd. Ons keetje stond een paar meter verderop, waardoor het nutsbedrijf gelijk dacht dat het onze schuld was.

Een leiding onder zulke omstandigheden, springt vroeg of laat wel een keer. Dat kregen we het desbetreffende nutsbedrijf niet aan het verstand gepeuterd. Inmiddels is het een jaar later en woekert de juridische strijd nog altijd voort.

Er wordt intensief over gecorrespondeerd. Dat betekent dat ik regelmatig de bedrijfsjurist moet inschakelen en die werkt niet voor niets. Het gaat mij nu meer om het principe. Ik voel er niets voor om te betalen voor iets, waar ik niet verantwoordelijk voor ben. Ook al heeft me dat intussen meer gekost dan wanneer ik braaf de schadeclaim betaald zou hebben.

De enigen die er echt beter van worden zijn de medewerkers van de juridische afdeling van het nutsbedrijf. Volgens mij doen die niets anders dan de hele dag aansprakelijkheidsbrieven opstellen voor aannemers.”

“De waterleiding was zo oud dat hij door het wegvallen van het gewicht van de bestrating spontaan gesprongen was”

Case 10

“Een kop in de krant: ‘wijk zonder stroom door geraakte kabel’. Als leek trek je dan de conclusie dat het de schuld is van degene die hem geraakt heeft, de aannemer dus. Die leek kun je niets verwijten, die kent de details van zo’n zaak niet. Want misschien lag die kabel bijvoorbeeld wel helemaal niet op de juiste plek.

Ik houd me keurig aan de regels. Doe op tijd klic-meldingen, etc. Ik heb één werknemer op kantoor, die er een dagtaak aan heeft. Hij wijst de uitvoerder op zaken waar deze op letten moet en bij elke klus levert hij keurig een mapje met alle mogelijke informatie over kabels en leidingen. Dat is een enorme kostenpost, maar het is nou eenmaal nodig.

Ik constateer dat de Gasunie ook nauwgezet werkt. Daar nemen ze de klic zeer serieus en reageren over het algemeen adequaat op een melding. De problemen echter treden, wat mij betreft, vooral op bij de beheerders van kabels en waterleidingen.

Ik zal een voorbeeld noemen. Tijdens het slopen van een landhoofd raakten we een kabel die was ingestort in de beton. Op de klic-tekening lag die kabel dieper én twee meter verderop. Degene die de kabel had gelegd, heeft het blijkbaar niet zo nauw genomen. Bij het weghalen van het beton ontkom je er eigenlijk niet aan dat je die kabel raakt, dat weet iedere aannemer.

Toch hebben we direct overal foto’s van gemaakt. Je tuigt de bewijslast al zodanig op, dat je gelijk een brief kunt terugsturen als je aansprakelijk wordt gesteld. Dat gebeurde namelijk ook in dit geval. Ook nu ging er weer een hoop tijd en geld verloren in onnodige juridische gekissebis, veroorzaakt door de onredelijkheid van de netbeheerder.”

“Tijdens het slopen van een landhoofd raakten we een kabel die was ingestort in de beton”

Conclusies

Grondroerders, het woord zegt het al, zijn degenen die aan de schop staan om de ondergrondse infrastructuur te verbeteren en uit te breiden. Als er een kabel of leiding geraakt wordt, hebben zij dat bijna per definitie eigenlijk altijd gedaan. Zo simpel is het.

Minder simpel ligt de schuldvraag. De cases in deze brochure tonen overduidelijk aan dat de grondroerderspraktijk in dit opzicht vele nuances kent. Helaas worden de ondernemers uit de achterban van MKB Infra in toenemende mate geconfronteerd met netbeheerders die dat anders zien. Voor hen staat de schuldvraag bij voorbaat vast. Communicatie over de schade is niet aan de orde en relevante stukken van de bewijslast worden achtergehouden. De grondroerder moet maar kunnen bewijzen dat de factuur voor schadeherstel niet aan hem gericht behoort te zijn. Dit leidt tot gedetailleerde documentatie van het gehele ontgravingsproces en de daarbij behorende administratieve last, die onacceptabel hoog op de bedrijfskosten van de grondroerder drukt. Bovendien kost juridische afwikkeling van onterechte aantijgingen de grondroerder veel tijd en geld. In tijden van economische recessie kan dat voor bedrijven de druppel zijn die de spreekwoordelijke emmer doet overlopen.

In het licht van de hierboven genoemde ontwikkelingen is deze brochure bedoeld om een gesprek op gang te brengen tussen de betrokken partijen over meer openheid en onderling vertrouwen ten einde een effectiever handhavingsbeleid te bereiken, dat gericht is op minder risico op schade bij grondroering. MKB Infra is voorts van mening dat het vermijden van risico op schade een algemeen belang is. Kosten die voortvloeien uit eventuele schade kunnen niet eenzijdig ten laste gelegd worden van de grondroerder. Ook de opdrachtgever draagt een verantwoordelijkheid.

Aanbevelingen gericht aan alle betrokken partijen bij grondroeren (netbeheerders, verzekeringsmaatschappijen, aannemers, Kadaster, KLO, Agentschap Telecom, gemeenten, provincies, rijksoverheid)

- Verkort de tijd tussen feitelijke veranderingen in de ondergrondse infrastructuur en de vastlegging op klic-tekening.
- Betrek ondernemers uit het midden- en kleinbedrijf intensiever bij het Kabel en Leidingen Overleg (KLO). Zodat ook de feitelijke grondroerders aan tafel zitten bij het overleg over een effectieve vermindering van schade aan kabels en leidingen bij graafwerkzaamheden.
- Verbeter en stroomlijn de communicatie tussen netwerkbeheerders en grondroerders. Dat zou binnen KLO-verband geregeld kunnen worden.
Toelichting: Het aantal netbeheerders is exponentieel toegenomen, nadat de kabel- en leidingsector geprivatiseerd is. Die netbeheerders voeren ieder een eigen communicatiebeleid. Er is dus weinig eenduidigheid en dat is een extra complicerende factor voor aannemers en mogelijk ook andere betrokkenen partijen.
- Ontwikkel een richtlijn om kwetsbare kabels te voorzien van een beschermende mantel/mantelbuis.
- Leg rechten en plichten van netbeheerder en grondroerder vast in een protocol.
Toelichting: Uit de cases blijkt, dat netbeheerders relevante bewijsstukken die ten grondslag liggen aan hun schadeclaims achterhouden. In het protocol zou bijvoorbeeld kunnen staan, dat de netbeheerder verplicht is inzage te verschaffen. De grondroerder kan daar in voorkomende gevallen dan een beroep op doen.
- Maak de procedure na schademelding helder en inzichtelijk voor alle betrokkenen.
- Leg vast dat de netbeheerder alle beschikbare gegevens na een klic-melding ter beschikking stelt aan de grondroerder. Ook die van de huisaansluiting; ook al is men dat niet verplicht volgens de WION.
- Verscherp het toezicht op kabelleggers, die in opdracht van de netbeheerders, hun werk doen. Zo bereik je wellicht dat de kabels en leidingen ook daadwerkelijk op de juiste diepte en de juiste plek worden gelegd.
- Start de discussie over een rechtvaardige verdeling van de kosten door schade aan kabels en leidingen bij grondroering. Toelichting: het maatschappelijk en economisch belang van een goedfunctionerende ondergrondse infrastructuur is groot en neemt toe. Verstoringen in die infrastructuur kunnen leiden tot enorme directe materiële en immateriële schade. Door toename van de dichtheid van de ondergrondse infrastructuur wordt het risico op schade nog groter. Tegelijk valt te constateren dat het risico niet uit te bannen is, ook al houdt de grondroerder zich strikt aan de van toepassing zijnde wet- en regelgeving. Derhalve meent MKB Infra dat de gevolgen van de eventuele schade een gemeenschappelijke verantwoordelijkheid is en niet, zoals nu vaak het geval is, afgewenteld kan worden op slechts één van de betrokken partijen, i.c. de grondroerder.

Literatuurlijst:

Verplichte Informatie-uitwisseling Ondergrondse Kabels en Leidingen, graven naar informatie, ir. H.J.M.B. Pauwels en drs. R.W. Wieleman MBA, NEN, 2004

Who's in charge, regulatory capture in de Grondroedersregeling (WION), Marnix Groot Koerkamp (254975) RSM Erasmus University, 2008

Schriftelijke beantwoording van minister M. van der Hoeven n.a.v. kamervragen over de studie van Marnix Groot Koerkamp (Who's in charge, etc), kenmerk ET/TM / 8160460, dd 21 oktober 2008

Richtlijn Zorgvuldig graven, Publicatie 250, CROW, 2008

Staat van de ether, Agentschap Telecom, update 2011

Diverse brochures van CROW en Agentschap Telecom

Met dank aan:

- Agentschap Telecom: de heren R.J. Looijmans en D. Rezel
- CROW, de heer C. van den Berg

Deze drie heren hebben de samensteller welwillend te woord gestaan en vanuit hun expertise enkele vragen beantwoord. Het spreekt voor zich dat zij geen enkele verantwoordelijkheid dragen voor de inhoud van deze rapportage.

- De ondernemers die de praktijkcases hebben aangedragen

November 2012

MKB Infra
Dukatenburg 90-03
3437 AE Nieuwegein
Telefoon: 030 - 603 79 14
Fax: 030 - 634 20 40
E-mail: secretariaat@mkb-infra.nl
Website: www.mkb-infra.nl

